

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (V. Muntean)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Anton, V. Cotorobai, A. Panov)

DECIZIE

18 decembrie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Sveatoslav Moldovan
Iurie Bejenaru
Victor Burduh

examinând în ședință publică, recursul declarat de Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată, reprezentată de avocatul Angela Popil,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Companiei de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni, intervenienți accesorii Gospodăria Țărănească „Marciuc Valentina”, Societatea cu Răspundere Limitată „Jintarg”, Gospodăria Țărănească „Vădeni Agro”, Societatea cu Răspundere Limitată „Remarcabila”, Societatea cu Răspundere Limitată „Reforma CM”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agrozprim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Doi Rățoi”, Societatea cu Răspundere Limitată „Purplant MDV”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unifrukt”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agro Ghiol”, Societatea cu Răspundere Limitată „Rai-Agro-Prim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Albvior”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unichi Grup”, Societatea cu Răspundere Limitată „Floreti-R.C.” și Brokerul de Asigurări și Reasigurări „Coverins” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea despăgubirii de asigurare, a penalităților legale și a dobânzilor de întârziere,

împotriva deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată, reprezentată de avocatul Angela Popil, la care s-a alăturat Societatea cu Răspundere Limitată „Unichi Grup” și a fost menținută hotărârea din 15 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă :

La 27 octombrie 2016, Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată (în continuare ÎCS „Moldova Zahăr” SRL) a depus cerere de chemare în judecată împotriva Companiei de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni (în continuare CA „Asterra Grup” SA), intervenienți accesorii Gospodăria Țărănească „Marciuc Valentina”, Societatea cu Răspundere

Limitată „Jintarg”, Gospodăria Țărănească „Vădeni Agro”, Societatea cu Răspundere Limitată „Remarcabila”, Societatea cu Răspundere Limitată „Reforma CM”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agrozprim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Doi Rățoi”, Societatea cu Răspundere Limitată „Purplant MDV”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unifruct”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agro Ghiol”, Societatea cu Răspundere Limitată „Rai-Agro-Prim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Albvior”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unichi Grup”, Societatea cu Răspundere Limitată „Floreti-R.C.” și BAR „Coverins” Societate cu Răspundere Limitată (în continuare GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup”, SRL „Floreti-R.C.” și BAR „Coverins” SRL) cu privire la încasarea despăgubirii de asigurare, a penalităților legale, a dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că la 28 mai 2015, între ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și CA „Asterra Grup” SA, precum și între intervenienții accesorii și CA „Asterra Grup” SA au fost încheiate, în conformitate cu prevederile Legii nr.243 din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producere în agricultură (cu amendamentele ulterioare), contracte de asigurare benevolă subvenționată a recoltei culturilor agricole, și anume cu:

- GȚ „Marciuc Valentina” - contractul nr. ARCA 0002/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Jintarg” - contractul nr. ARCA 0004/15AG2 din 28 mai 2015;
- GȚ „Vădeni Agro” - contractul nr. ARCA0005/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Remarcabila” - contractul nr. ARCA0006/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Reforma CM” - contractul nr. ARCA0007/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Agrozprim” - contractul nr. ARCA0008/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Doi Rățoi” - contractul nr. ARCA0009/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Purplant MDV” - contractul nr. ARCA0010/15AG2 din 28 mai 2015;
- ÎCS „Moldova Zahăr” SRL - contractul nr. ARCA0011/15AG2 din 28 mai 2015;
- ÎCS „Moldova Zahăr” SRL - contractul nr. ARCA0012/15AG2 din 28 mai 2015;
- ÎCS „Moldova Zahăr” SRL - contractul nr. ARCA0013/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Unifruct” - contractul nr. ARCA0014/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Agro Ghiol” - contractul nr. ARCA0015/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Rai-Agro-Prim” - contractul nr. ARCA0016/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Albvior” - contractul nr. ARCA 0017/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Țișșitei Agro” - contractul nr. ARCA 0020/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Unichi Grup” - contractul nr. ARCA 0021/15AG2 din 28 mai 2015;
- SRL „Floreti-R.C.” - contractul nr. ARCA 0024/15AG2 din 28 mai 2015.

A menționat că în confirmarea încheierii contractelor de asigurare menționate supra, CA „Asterra Grup” SA a emis pentru fiecare din asigurați, polițe de asigurare corespunzătoare, iar ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, alături de intervenienții accesorii au plătit în modul și în cuantumul prevăzut de contractele de asigurare, prima de asigurare corespunzătoare, calculată în conformitate cu prevederile art.9, 10 și 23 alin.(2) din Legea nr.243 din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producere în agricultură.

Întreprinderea a indicat că conform prevederilor contractelor de asigurare numite, CA „Asterra Grup” SA în calitate de asigurător, s-a angajat să plătească

despăgubire de asigurare în cazul producerii riscului asigurat, și anume, secetă excesivă sau grindină.

Cultura agricolă asigurată a fost sfecla de zahăr semănată pe suprafețele de terenuri agricole care aparțin ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și intervențiilor accesorii, fapt specificat la pct.2.2 din contractele de asigurare semnate.

La rândul său, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și intervenții accesorii, în calitate de asigurați, și-au asumat obligația să plătească CA „Asterra Grup” SA primele de asigurare în cuantumul stabilit la pct.2.2.3 din contractele de asigurare.

Conform pct.7.8 din contractele de asigurare semnate între CA „Asterra Grup” SA și intervenții accesorii, beneficiar al despăgubirilor de asigurare ce urmează a fi plătite de către pârâtă, conform contractelor de asigurare semnate, este ÎCS „Moldova Zahăr” SRL.

A invocat că, după semnarea tuturor contractelor de asigurare indicate, conform pct.1.7.2. din contractele de asigurare, în perioada 8-11 iunie 2015, de către specialistul CA „Asterra Grup” SA a fost efectuată inspectarea suprafețelor însămânțate și cultura agricolă a fost preluată în asigurare, cu întocmirea actelor de inspectare a suprafețelor asigurate.

Întreprinderea a precizat că niciunul din actele de inspectare perfectate și semnate, nu conțin anumite obiecții privind starea culturii sfeclei de zahăr pe suprafețele preluate în asigurare, astfel au fost acceptate în asigurare 1 782,80 ha de sfeclă de zahăr.

De asemenea, entitățile juridice asigurate au prezentat extrasele (certIFICATELE) de la primăriile locale privind deținerea suprafețelor însămânțate cu cultura agricolă - sfeclă de zahăr, cu indicarea numerelor cadastrale ale terenurilor și suprafețelor, în strictă conformitate cu prevederile contractuale (pct.1.2.) și legale (art.8 din Legea 243/2004).

Așadar, persoanele juridice asigurate și-au respectat principala obligație contractuală, și anume, cea de plată a primelor de asigurare potrivit prevederilor pct.1.7.2. și pct.3.1 din contractele de asigurare semnate și obligația legală prescrisă la art.10 alin.(3) lit. b) din Legea 243/2004, fapt confirmat prin ordinele de plată anexate la prezenta cerere de chemare în judecată.

ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a menționat că faptul respectării cerințelor principale la etapa semnării contractelor de asigurare, ce au condiționat validitatea acestora, este confirmat și prin acceptarea acestor contracte de către subdiviziunile Agenției pentru Intervenție și Plăți în Agricultură a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, pentru obținerea părții de prime de asigurare subvenționate.

Pe parcursul derulării contractelor de asigurare, de la CA „Asterra Grup” SA nu au fost înaintate anumite pretenții, observații privind nerespectarea de către reclamantă și intervenții accesorii a operațiunilor agrotehnice specifice cultivării sfeclei de zahăr în general și celor specificate în Anexa nr. 1 (operații agrotehnice principale) care este parte integrantă a contractului de asigurare, în particular.

A afirmat că conform prevederilor pct.6.1. din contractele de asigurare semnate, în perioada lunilor august - septembrie 2015, întreprinderea și intervenții accesorii au expediat notificări către compania de asigurare cu referire la producerea riscului asigurat, și anume, secetă excesivă și afectarea considerabilă a culturilor asigurate - sfeclă de zahăr.

Conform pct.8.2 lit.(i) din contractele de asigurare, în perioada 22 - 23 septembrie 2015, reclamanta și unii dintre intervenții accesorii au notificat

compania de asigurare despre data demarării campaniei de recoltare a sfecei de zahăr de pe suprafețele asigurate.

A relatat că de către reprezentantul companiei de asigurare a fost efectuată determinarea roadei biologice înainte de recoltare, însă contrar pct.5.4. alin.(2) din contractele de asigurare, nu a fost întocmit actul constatării roadei biologice, motiv pentru care niciunul dintre asigurați, nu au intrat în posesia datelor privind rezultatele determinării roadei biologice și nu au semnat niciun act, prin care și-ar confirma acordul său privind rezultatele determinării roadei biologice.

A explicat că din momentul efectuării prelevării probelor pentru determinarea roadei biologice, reprezentanții societății pârâte au evitat și au ignorat în orice fel, prezentarea datelor privind rezultatele determinării roadei biologice și a calculului preventiv al daunei și doar după trecerea a 3 luni din momentul finisării procedurii de determinare a roadei biologice (01 noiembrie 2015), și după recepționarea scrisorii nr. 08 din 12 ianuarie 2016, la 21 ianuarie 2016, reclamantei, prin intermediul BAR „Coverins” SRL, a fost prezentat prin intermediul poștei electronice spre examinare un calcul preventiv al daunei în sumă totală de 6 585 000 de lei, în conținutul căruia, pentru prima dată, figurau indicatori ai roadei biologice, calcule care conțin o multitudine de inexactități și deduceri a unor sume din calculul total a despăgubirii, pe motivul nerespectării lucrărilor agrotehnice, însă acestea nu au fost argumentate în niciun fel.

A susținut că prin scrisoarea nr.44/01 din 28 ianuarie 2016, CA „Asterra Grup” SA a comunicat că dosarele de daună încă nu au fost instrumentate și definitivare, cu excepția acelor producători agricoli în cazul cărora s-a decis a refuza în plata despăgubirii de asigurare.

Astfel, până la data adresării prezentei acțiuni, reclamanta și SRL „Unichi Grup”, SRL „Agro Ghiol” și SRL „Tîrșitei Agro” nu au recepționat o decizie motivată a refuzului în plata despăgubirii de asigurare semnată de către compania de asigurare și doar la 11 martie 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și intervenții accesorii au primit de la pârâtă spre semnare actele de constatare a afectării culturii de sfeclă de zahăr asigurate, însoțite de calculul despăgubirilor de asigurare, în care s-au înserat indicatori ai roadei biologice diferiți (majorați) decât cei care au fost indicați în calculul preventiv din 21 ianuarie 2016, ceea ce a trezit suspiciuni referitor la veridicitatea acestor date, or, aceste acte nu au fost aduse la cunoștință asiguraților, neexistând un act prin care ar recunoaște indicatorii respectivi (datele roadei biologice).

A opinat că deși, actele de constatare a afectării culturilor de riscul asigurat urmau a fi întocmite în număr de exemplare suficient pentru toate părțile implicate în termen de 10 zile de la data notificării despre producerea cazului asigurat, acestea sunt emise începând cu 25 septembrie 2015 și terminând cu 14 noiembrie 2015, prin care se constată gradul de afectare a culturii sfecei de zahăr asigurate și în conținutul cărora au fost înserați indicatori de roadă biologică care nu au fost comunicați niciodată asiguraților și care nu au fost confirmați și acceptați de ultimii.

În asemenea condiții, neperfectarea actelor de determinare a roadei biologice și ne semnarea acestora de către părți în modul cum o cere contractul de asigurare, neprezentarea datelor asiguraților privind indicatorii roadei biologice la nenumăratele cereri adresate, practic tănuirea acestora, trezesc suspiciuni privind veridicitatea acestor date. Or, aceste suspiciuni vin să apară și datorită faptului că inițial, la prezentarea datelor preliminare privind determinarea mărimii daunei și

calculului cuantumului despăgubirii de asigurare, de către pârât au fost prezentate anumite date privind indicatorii roadei biologice, ca ulterior, în actele finale de despăgubire să fie arătați indicatori majorați al roadei biologice, care într-un final afectează cuantumul despăgubirii de asigurare în detrimentul asiguraților și beneficiarilor asigurării.

A relatat că potrivit ultimelor calcule prezentate de către societatea pârâtă se constată că din cuantumul despăgubirii de asigurare, de către ultima au fost deduse unilateral, de la 5% până la 30% din daună pentru pretinsa nerespectare a tehnologiei creșterii culturii de sfeclă de zahăr. Or, totuși aceste deduceri nu sunt argumentate în niciun fel, în actele perfectate pe parcursul derulării contractului de asigurare, și anume, actele privind inspecția suprafețelor asigurate, actele cu privire la determinarea afectării culturii sfeclei de zahăr în urma producerii riscului „secetă excesivă”, fără a indica anumite mențiuni ale asigurătorului cu referire la alți factori ce au generat sau pot genera scăderea roadei (riscuri neasigurate, nerespectarea tehnologiei).

Mai mult, la solicitarea companiei de asigurări, reclamanta și intervenienții accesorii, în regim de lucru, au prezentat toate documentele, ce confirmă îndeplinirea lucrărilor agro-tehnologice, iar asiguraților nu le-au fost înaintate anumite obiecții din partea asigurătorului.

A evidențiat că prin reclamația nr.115 din 22 aprilie 2016, reclamanta și-a exprimat dezacordul cu acțiunile/inacțiunile pârâtei și a expus obiecțiile asupra actelor prezentate de către aceasta pentru semnare și a solicitat plata despăgubirii de asigurare conform roadei efectiv recoltate, prezentând în Anexa la reclamație calculul propriu al despăgubirii de asigurare corespunzător roadei efectiv recoltate.

Prin scrisoarea nr.76/04 din 29 aprilie 2016 pârâta a comunicat într-un final, cuantumul despăgubirilor de asigurare pentru fiecare din contractele de asigurare în care reclamanta are calitatea de beneficiar, precum și pentru contractele în care reclamanta are calitate de asigurat și a propus pentru plată, despăgubirea totală în cuantum de 6 861 091,70 de lei, concomitent a informat și despre refuzul în plata despăgubirilor de asigurare în temeiul contractelor de asigurare încheiate cu SRL „Agro Ghiol”, SRL „Agro Complex”, SRL „Tîrșiței Agro” și SRL „Unichi Grup”, invocând motive generale și nesuținute de refuz în plata daunei.

A precizat că prin scrisoarea nr.183 din 24 mai 2016, reclamanta a propus companiei de asigurare examinarea în complex a situației create și reexaminarea cuantumului despăgubirilor de asigurare calculate inițial și a propus prezentarea propriului calcul al roadei biologice.

La 01 iunie 2016, întreprinderea reclamantă, prin intermediul poștei electronice a comunicat pârâtei indicatorii roadei biologice calculate, iar prin scrisoarea nr.268 din 22 iunie 2016 și-a exprimat oficial poziția referitor la cuantumul despăgubirii de asigurare calculată de către pârâtă.

A susținut că prin scrisoarea nr.72/06 din 24 iunie 2016 pârâta, pentru a justifica tergiversarea finalizării dosarelor de daună și plata despăgubirilor de asigurare, a solicitat prezentarea unor formulare aprobate prin ordinul MAIA nr.303 din 08 decembrie 1993 și istoria câmpurilor asigurate pentru ultimii 4 ani.

Concomitent, la 4 iulie 2016, au fost transmise pârâtei actele de constatare semnate de către intervenienții accesorii cu obiecții și dezacord, iar prin scrisoarea nr.378 din 23 august 2016, au atenționat compania de asigurare asupra abuzurilor admise în raport cu intervenienții accesorii, prin solicitarea repetată de la aceștia a actelor deja puse la dispoziția pârâtei de către intervenienții accesorii.

Ulterior, prin scrisoarea nr.38/09 din 12 septembrie 2016, societatea pârâtă a solicitat repetat prezentarea formularelor aprobate prin ordinul MAIA nr.303 din 08 decembrie 1993, iar prin răspunsul nr.418 din 20 septembrie 2016, a fost informată compania de asigurare despre inexistența actului normativ invocat în scrisoarea pârâtei și despre faptul că ultima a depășit toate termenele legale de instrumentare și finalizarea dosarelor de daună și de plată a despăgubirilor de asigurare, oferind pârâtei să achite despăgubirea de asigurare în termen până la 01 octombrie 2016.

Având în vedere că prin scrisoarea nr.418 din 20 septembrie 2016, reclamanta a intervenit cu soluționarea litigiului pe cale amiabilă, iar pârâta nu a prezentat niciun răspuns și nu a efectuat plata despăgubirii de asigurare, reclamanta s-a adresat cu prezenta acțiune.

Suplimentar a susținut că niciunul din calculele despăgubirii de asigurare comunicat de către pârâtă nu se bazează pe prevederile art.11 alin.(4), (5) (6) din Legea 243/2004, iar în cazul intervenienților accesorii SRL „Unichi Grup”, SRL „Târșiței Agro” și SRL „Agro Ghiol”, deși este evidentă pierderea totală a recoltei (distrușterea recoltei de peste 90% din suprafețele asigurate), pârâta a refuzat fără justificare calculul și plata despăgubirilor de asigurare.

Or, prin Actul de examinare a suprafețelor însămânțate din 3 noiembrie 2015, comisia a constatat că în cazul intervenientului accesoriu SRL „Unichi Grup”, din total suprafață semănată și asigurată (110 ha), pe suprafața de 103 ha cultura semănată, sfecla de zahăr, este uscată și din punct de vedere economic nu este rentabilă și rezonabilă recoltarea.

Corespunzător, sunt întrunite condițiile pct.5.4 din contractul de asigurare, pentru a constata pierderea totală a roadei, având în vedere că suprafața afectată de riscul asigurat reprezintă 93% din suprafața totală asigurată.

Astfel, conform Registrului de cântar și facturii fiscale seria WB nr. 2591606 din 01 decembrie 2015 de pe suprafața de 7 ha, SRL „Unichi Grup” a recoltat cantitatea netă de 62,93 tone de sfeclă de zahăr, fapt ce contravine concluziilor pârâtei că în cazul SRL „Unichi Grup” a fost refuzată recoltarea culturii agricole asigurate, motiv pentru care pârâta a decis refuzarea în plata despăgubirii de asigurare.

Conform calculului întocmit în temeiul modalității de calcul înserată la pct.5.4 din contractul de asigurare, despăgubirea de asigurare în cazul SRL „Unichi Grup” constituie 1 286 682,22 de lei.

Întreprinderea a mai remarcat că situație similară se înregistrează și în cazul intervenientului accesoriu SRL „Agro Ghiol”, prin care pârâta nemotivat și neîntemeiat a refuzat în plata despăgubirii de asigurare, atât timp cât conform Actului de inspectare a terenurilor semănate din 15 octombrie 2016, s-a constatat că pe suprafața de 15,2 ha din total suprafață asigurată de 58 ha, este irațională recoltarea culturii agricole, având în vedere uscarea culturii respective.

Conform Registrului de cântar și facturii fiscale seria WD nr. 0204921 din 27 noiembrie 2015 de pe suprafața de 42,8 ha s-a recoltat cantitatea de 49,50 tone de sfeclă de zahăr, fapt ce din nou contravine constatările pârâtei că nu urmează a fi calculată și plătită despăgubire de asigurare pentru cazul asigurat, deoarece intervenientul accesoriu a refuzat să recolteze cultura asigurată.

Conform calculului întocmit potrivit modalității de calcul înserată la pct.5.4 din contractul de asigurare, despăgubirea de asigurare în cazul SRL „Agro Ghiol” constituie 710 268 de lei.

A mai precizat că intervenienții accesorii și reclamanta au comunicat societății pârâte despre producerea riscului asigurat, fapt confirmat prin copia notificărilor din perioada 03 august 2015 – 05 septembrie 2015.

Corespunzător, actele de constatare a afectării culturilor agricole asigurate, au fost întocmite de pârâtă începând cu 25 septembrie 2015 și până la 14 noiembrie 2015, cu depășirea termenului de întocmire a acestora prevăzut la art. 11 alin.(2) din Legea 243/2004, fiind comunicate reclamantei și intervenienților accesorii doar în luna decembrie 2015, după multiplele solicitări ale asiguraților și beneficiarului ca să fie prezentate pentru semnătură doar la 11 martie 2016.

Reieșind din informația conținută în actele de constatare și evaluare a daunelor prezentate de către pârâtă se deduce că în majoritatea cazurilor, pârâtă a diminuat neîntemeiat despăgubirea de asigurare, aplicând în calcul coeficientul de diminuare de la 5% la 30% pentru gradul câmpurilor îmburuienate presupus, constatat în teren la examinarea câmpurilor asigurate sau pentru nerespectarea lucrărilor agro-tehnologice.

Pârâtă nu a oferit nicio explicație reclamantei din care considerente și în conformitate cu care metodologie agreată de părți, a diminuat despăgubirile de asigurare de la 5% la 30% pentru gradul câmpurilor îmburuienate mediu, precum nu a indicat care din lucrările agro-tehnologice, prevăzute de contract nu au fost executate și care au influențat dauna cauzată și corespunzător despăgubirea de asigurare.

Or, conform pct.6.7 din contractele de asigurare, toate calculele daunelor cauzate de producerea riscurilor asigurate, se efectuează ținând cont de suma asigurată, care este stabilită în pct.2.2. al prezentului contract (luând în considerație condițiile pct.5.1, 5.2, 5.3) și a diferenței dintre roada asigurată și roada de-facto obținută conform pct.5.4, la prețurile preluate în asigurare, în conformitate cu stipulările prezentului contract.

A reținut că pornind de la prevederile contractuale și bazându-se pe prevederile art.11 alin.(4) și alin.(5) din Legea 243/2004, reclamanta a efectuat propriul calcul al despăgubirilor de asigurare, urmare a producerii evenimentului asigurat în anul 2015, acoperit prin contractele de asigurare semnate de către pârâtă și invocate în susținerea prezentei cereri de chemare în judecată, luând ca bază indicatorii roadei biologice calculată și constatată în comun cu intervenienții accesorii, precum luând ca bază și roada efectiv înregistrată conform actelor de cântărire și facturilor emise de către producătorii agricoli în acest sens.

Drept consecință, potrivit calculului despăgubirilor de asigurare efectuat de către reclamantă, a considerat că pârâtă urmează să plătească despăgubiri de asigurare în sumă totală de 13 130 070,98 de lei, diferența între suma despăgubirii de asigurare calculată de pârâtă fiind în mărime de 6 268 979,28 de lei, diferență litigioasă, pentru care, după cum este indicat în prezenta cerere, reclamanta nu a calculat penalități legale și dobânzi de întârziere, urmând ca pe durata examinării cauzei să se facă proba corespunzătoare a obligației pârâtei de a plăti despăgubirile de asigurare, anume în cuantumul corespunzător solicitat de reclamantă.

A punctat că potrivit pct.7.2 din contractele de asigurare benevolă subvenționată a recoltei culturilor agricole semnate de către pârâtă, în cazul recunoașterii evenimentului produs ca caz asigurat, asiguratorul adoptă decizia de plată a despăgubirii de asigurare sau a refuzului de plată a acesteia, sau emite o hotărâre motivată privind stabilirea unei cercetări suplimentare, cu stabilirea acțiunilor concrete necesare pentru adoptarea deciziei de plată sau a refuzului

acesteia, în termen de până la 30 de zile lucrătoare din momentul prezentării de către asigurat a tuturor actelor necesare pentru soluționarea cazului asigurat.

Asigurătorul este obligat să efectueze plata despăgubirii de asigurare în termen de 10 zile lucrătoare din data luării deciziei de plată a despăgubirii, sau să expedieze în același termen refuzul motivat în formă scrisă.

Conform art.14 alin.(1) din Legea nr.243/2004, asigurătorul, în termen de 10 zile de la data semnării actului de constatare a pagubelor efectuează calculul și plătește asiguratului despăgubiri de asigurare.

La caz, reieșind din faptul că prin scrisoarea nr.76/04 din 29 aprilie 2016, pârâta a decis asupra plății despăgubirii de asigurare globale în mărime de 6 861 091,70 de lei, conform prevederilor pct.7.2 din contractele de asigurare, avea obligația să plătească această despăgubire de asigurare în termen de 10 zile lucrătoare, adică, cel târziu la 17 mai 2016.

A specificat că având în vedere că atât reclamanta, în calitate sa de asigurat și beneficiar al asigurării, cât și intervenienții accesorii, sunt în drept să conteste, potrivit prevederilor pct.8.1 lit. c) din contractele de asigurare, decizia pârâtei privind cuantumul despăgubirii de asigurare, aceasta însă nu dă dreptul pârâtei de a nu plăti sau de a tergiversa neîntemeiat plata despăgubirii de asigurare în cuantumul calculat de ultima.

Incidente la acest aspect sunt și prevederile pct.7.1 din contractele de asigurare semnate de către pârâtă, care prevede că dacă asiguratul nu este de acord cu decizia asigurătorului referitor la cuantumul despăgubirii de asigurare, asigurătorul va achita totuși mărimea stabilită de el, iar asiguratul este în drept să conteste decizia asigurătorului, la instanța de judecată competentă.

Drept urmare, prin prisma prevederilor contractuale indicate la pct.7.1 și pct.8.1 lit. c) din contractele de asigurare benevolă subvenționată a roadei culturilor agricole, reclamanta este îndreptățită să conteste cuantumul despăgubirilor de asigurare calculat de către pârâtă, este în drept să solicite încasarea despăgubirilor de asigurare calculate de pârâtă, precum și diferența despăgubirilor de asigurare, astfel cum acestea au fost calculate de către reclamantă, iar în partea necontestată de către pârâtă, este în drept să solicite încasarea penalităților legale și dobânzilor de întârziere, potrivit calculelor anexate.

A invocat că în atare circumstanțe, pornind de la faptul că pârâta prin scrisoarea nr.76/04 din 29 aprilie 2016 a comunicat despre disponibilitatea plății despăgubirii de asigurare globale în mărime totală de 6 861 091,70 de lei, care urma a fi plătită reclamantei în termenul indicat în contractele de asigurare și Legea nr.243/2004, începând cu 17 mai 2016, pârâta se află în întârziere cu plata despăgubirii de asigurare, astfel cum aceasta a fost calculată pentru toate contractele de asigurare semnate de către pârâtă.

Subsecvent, conform art.14 alin.(2) din Legea nr.243/2004 și art.629 Cod civil, pârâta este ținută să plătească reclamantei penalitate de întârziere în mărime de 1 104 635,77 de lei, calculată pentru perioada 17 mai 2016 – 25 octombrie 2016.

Conform calculului anexat la prezenta acțiune, dobânda de întârziere pentru neexecutarea obligației de plată de către pârâtă, a despăgubirii de asigurare, calculată din suma de 6 861 091,70 de lei, pentru perioada 17 mai 2016 – 25 octombrie 2016, constituie 604 152 de lei.

ÎCS „Moldova Zahăr” SRL prin cererea inițială și cererea de concretizare a cerințelor, a solicitat încasarea de la CA „Asterra Grup” SA a despăgubirii de

asigurare în mărime de 13 122 717,11 de lei, a penalităților legale în mărime de 1 104 635,77 de lei și a dobânzilor de întârziere în mărime de 604 152 de lei, iar în totala suma de 14 831 504,90 de lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată, compuse din taxa de stat în mărime de 50 000 de lei și a cheltuielilor pentru asistența juridică în mărime de 20 000 de lei. (f.d.76-77, vol. V)

Prin încheierea protocolară din 28 noiembrie 2016 a Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu, brokerul de asigurări BAR „Coverins” SRL. (f.d. 183, vol.II)

CA „Asterra Grup” SA a depus acțiune reconvențională împotriva Gospodăriilor Țărănești și societăților comerciale, prin care a solicitat declararea nulității actelor juridice, însă prin încheierea din 12 aprilie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, menținută prin decizia din 6 iulie 2017 a Curții de Apel Chișinău, cererea a fost restituită. (f.d. 147-152, 168-172, vol.III)

Prin hotărârea din 15 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a fost respinsă acțiunea depusă de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL împotriva CA „Asterra Grup” SA, intervenienți accesorii GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „ReformaCM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albivor”, SRL „Unichi Grup”, SRL „Floreti-R.C.” și BAR „Coverins” SRL cu privire la încasarea despăgubirii de asigurare, penalităților legale, a dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, prin intermediul avocatului Angela Popil, la care s-a alăturat SRL „Unichi Grup” și a fost menținută hotărârea din 15 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

La 25 martie 2019, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, reprezentată de avocatul Angela Popil, a declarat recurs împotriva deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În susținerea recursului a indicat prevederile art. 432 alin. (1), (2) lit. a), b), c), alin. (4) Cod de procedură civilă.

Pledând pentru admiterea recursului, întreprinderea a menționat că atât la examinarea cauzei în fond, cât și în ordine de apel, instanțele de judecată au aplicat și au interpretat eronat prevederile legii materiale și în special cele ce reglementează această categorie de obligații.

A susținut că normele materiale aplicabile acestui litigiu sunt prevederile contractuale acceptate de părțile litigante și înserate în contractele de asigurare subvenționată a riscurilor de producție în agricultură, completate cu prevederile Legii nr.243/2004 și Codului civil în materie obligațională și de asigurare, în care contractul și legea specială nu stabilește norme exprese.

Având în vedere caracterul de adeziune a contractului de asigurare, la soluționarea cauzei, atât instanța de fond, cât și instanța de apel aveau obligația de a se conduce și de prevederile art.726 Cod civil, conform cărora, la interpretarea contractului, se va ține cont de natura lui, de circumstanțele în care a fost încheiat, de interpretarea care este dată acestuia de către părți sau care poate fi dedusă din comportamentul lor de până la și de după încheierea contractului, precum și de uzanțe.

A indicat că instanțele de judecată au dat o interpretare eronată clauzelor contractuale înserate la pct. 4.3.3, 6.1 și 8.2 din contractele de asigurare semnate de către părți.

Or, instanța de apel nu a ținut cont de prevederile art.6 alin. (2), lit. a) din Legea nr.243/2004, care stabilește că prin riscuri de producție în agricultură se înțelege distrugerea sau scăderea recoltei culturilor agricole și a plantațiilor multianuale ca efect al secetei excesive.

Așadar, instanțele de judecată nu au ținut cont nici de prevederile art.11 alin. (6) din Legea nr.243/2004.

Entitatea juridică a menționat că instanțele de judecată au dat o interpretare eronată noțiunilor riscului și cazului asigurat în cadrul asigurărilor de producție în agricultură, care conform normelor de drept sunt diferite, atât în cauză, cât și în efecte, inclusiv juridice.

Recurenta a susținut că instanțele de judecată ierarhic inferioare au dat o apreciere arbitrară probelor și eronat au concluzionat că intimatei nu i-au fost prezentate certificate emise de Serviciul Hidrometeorologic de Stat cu referire la cantitatea de precipitații înregistrată în anul 2015, deși la materialele cauzei se regăsesc comunicările Serviciul Hidrometeorologic de Stat br.08/863 din 15 septembrie 2015, nr.08/864 din 14 septembrie 2015, nr.08/982 din 07 octombrie 2015 și nr.08/1179 din 02 decembrie 2015.

Totodată, instanțele de judecată au dat o interpretare și aplicare eronată prevederilor pct.4.3.3.

A indicat că la examinarea cauzei instanțele de judecată au reținut doar faptele și probele invocate de societatea pârâtă în susținerea poziției sale și contrar tuturor normelor de procedură, a apreciat arbitrar probele anexate la materialele cauzei.

Suplimentar a susținut că din cuprinsul deciziei instanței de apel se desprinde că la examinarea în ordine de apel, instanța a comis greșeli ce au dus la soluționarea eronată a cauzei, or, a fost admisă încălcarea principiului egalității în fața legii a participanților la proces, principiului nemijlocirii în dezbaterile judiciare, și nu au fost verificate direct și nemijlocit probele, reținute în justificarea concluziei sale, a fost la fel, încălcat principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, deoarece nu au fost create posibilități egale recurentei, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției părților asupra circumstanțelor considerate de instanța de apel ca fiind dovedite prin probatoriul invocat de instanță, nefiind justificată respingerea obiecțiilor recurentei.

ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a solicitat casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii, prin care a dispune încasarea de la CA „Asterra Grup” SA a despăgubirii de asigurare în mărime de 13 122 717,11 de lei, a penalităților legale în mărime de 1 104 635,77 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată, compuse din taxa de stat în mărime de 112 500 de lei și a cheltuielilor pentru asistența juridică în mărime de 20 000 de lei.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 13 decembrie 2018, dar date care ar confirma recepționarea acesteia de către recurentă la dosar lipsesc.

Astfel, recursul declarat la 25 martie 2019, este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 3 iulie 2019, recursul declarat de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, reprezentată de avocatul Angela Popil a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Audiind părțile la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, reprezentată de avocatul Angela Popil este întemeiat și urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei hotărâri noi, de admitere în parte a acțiunii, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În temeiul art. 514 Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

În baza art. 572 Cod Civil (în vigoare până la 1 martie 2019), obligația trebuie executată în modul corespunzător cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

În accepțiunea art. 668 alin. (1), (3) Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la aceea ce au stipulat expres, dar la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanțele sau cu principiile echității.

Potrivit art. 729 alin. (1) și art. 732 Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), care stipulează că clauzele contractului se interpretează în sensul în care pot produce efecte, dar nu în sensul în care nu ar produce niciun efect.

Neclaritățile din condițiile contractuale standard se interpretează în defavoarea părții care le-a formulat. În caz de dubiu, contractul se interpretează în favoarea celui care a contractat obligația și în defavoarea celui care a stipulat-o. În toate cazurile, contractul se interpretează în favoarea aderentului sau a consumatorului.

În context, art. 1301 și 1307 alin. (1) și (3) Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), definește că prin contract de asigurare, asiguratul se obligă să plătească asiguratorului prima de asigurare, iar acesta se obligă să plătească, la producerea riscului asigurat, asiguratului sau unui terț (beneficiarului asigurării) suma asigurată ori despăgubirea, în limitele și în termenele convenite.

Riscul asigurat este un eveniment viitor, posibil, dar incert la care sunt expuse viața, sănătatea sau patrimoniul unei persoane. Cazul asigurat este evenimentul pentru înlăturarea consecințelor căruia s-a făcut asigurarea și la producerea căruia apare obligația asiguratorului să plătească suma asigurată ori despăgubirea.

Prin prisma acestor prevederi legale și din suportul probatoriu anexat la materialele cauzei, s-a stabilit cu certitudine că la 28 mai 2015, între CA „Asterra Grup” SA în calitate de asigurator și ÎCS „Moldova Zahăr” SRL în calitate de asigurat, au fost semnate contractele de asigurare benevolă a recoltei culturilor

agricole nr. ARCA nr. 0011/15 AG2, nr. 0012/15 AG2 și nr. 0013/15AG, conform cărora asiguratul s-a obligat să achite asiguratorului prima de asigurare, iar ultimul s-a obligat să plătească asiguratului despăgubiri de asigurare, în conformitate cu clauzele prezentului contract de asigurare (f.d. 69-86, Vol.I).

Conform pct. 2.2.2 și 2.2.3 al contractului ARCA nr. 0011/15 AG2 din 28 mai 2015, suma asigurată constituie 1 559 090 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 155 909 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 77 954,50 de lei. (f.d. 69-74, vol.I)

Potrivit pct. 2.2.2 și 2.2.3 al contractului ARCA nr. 0012/15 AG2 din 28 mai 2015, suma asigurată constituie 2 792 400 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 279 240 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 139 620 de lei. (f.d. 75-80, vol.I)

Conform pct. 2.2.2 și 2.2.3 al contractului ARCA nr. 0013/15 AG2 din 28 mai 2015, suma asigurată constituie 1 339 650 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 133 965 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 66 982,50 de lei. (f.d. 81-86, vol.I)

Este cert și faptul că la 28 mai 2015, între CA „Asterra Grup” SA în calitate de asigurator și GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.” în calitate de asigurat, au fost semnate contractele de asigurare benevolă a recoltei culturilor agricole nr. ARCA nr. 0002/15 AG2, ARCA nr. 0004/15 AG, ARCA nr. 0005/15 AG2, ARCA nr. 0006/15 AG2, ARCA nr. 0007/15 AG2, ARCA nr. 0008/15 AG2, ARCA nr. 0009/15 AG2, ARCA nr. 0010/15 AG2, ARCA nr. 0014/15 AG2, ARCA nr. 0015/15 AG2, ARCA nr. 0016/15 AG2, ARCA nr. 0017/15 AG2, ARCA nr. 0021/15 AG2 și ARCA nr. 0024/15 AG2, conform cărora asiguratul s-a obligat să achite asiguratorului prima de asigurare, iar ultimul s-a obligat să plătească asiguratului despăgubiri de asigurare, în conformitate cu clauzele prezentului contract de asigurare, iar beneficiar conform prezentului contract este ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, fapt indicat expres în pct.7.8. (f.d. 21-68, 87-122, vol.I)

Prin ordinele de încasare conținute la materialele cauzei se atestă că atât ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, cât și GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.” și-au onorat obligațiunile de plată a primelor de asigurare. (f.d.140-156, vol.I)

Conform pct. 2.2.2 și 2.2.3 ale contractelor la care s-a făcut referire mai sus, suma asigurată pentru GȚ „Marciuc Valentina” constituie 2 234 700 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 223 470 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 111 735 de lei;

pentru SRL „Jintarg” constituie 5 736 250 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 573 625 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 286 812,50 de lei;

pentru GȚ „Vădeni Agro” constituie 1 162 720 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 116 272 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 58 136 de lei;

pentru SRL „Remarcabila” constituie 1 363 700 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 136 370 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 68 185 de lei;

pentru SRL „Reforma CM” constituie 1 911 000 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 191 100 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 95 550 de lei;

pentru SRL „Agrozprim” constituie 597 187,50 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 59 718,75 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 29 859,38 de lei;

pentru SRL „Doi Rățoi” constituie 477 750 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 47 775 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 23 887,50 de lei;

pentru SRL „Purplant MDV” constituie 3 365 750 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 336 375 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 168 187,50 de lei;

pentru SRL „Unifruct” constituie 594 750 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 59 475 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 29 737,50 de lei, după cum urmează: I rată – 28 548 de lei până la 29 mai 2015 și a II – a rată – 1 189,50 de lei până la 15 iunie 2015;

pentru SRL „Agro Ghiol” constituie 991 510 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 99 151 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 49 575,50 de lei;

pentru SRL „Rai-Agro-Prim” constituie 5 581 875 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 558 187,50 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 279 093,75 de lei;

pentru SRL „Albvior” constituie 1 313 812,50 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 131 371,25 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 65 690,63 de lei;

pentru SRL „Unichi Grup” constituie 1 880 450 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 188 045 de lei și va fi achitată de asigurat în mărime de 94 022,50 de lei;

și pentru SRL „Floreti-R.C.” constituie 725 400 de lei, iar suma totală a primelor de asigurare constituie 67 462,20 de lei.

Se reține că pct. 1.7.1 și 1.7.3 prevăd că începutul răspunderii asiguratorului se confirmă prin emiterea Poliței de asigurare la prezentul contract, în care se indică data și ora de când începe răspunderea de asigurare, în limitele prevăzute de condițiile contractului de asigurare, iar termenul asigurării recoltei culturilor agricole, asigurate conform contractelor, expiră în ziua finisării recoltării, dar nu mai târziu de 15 noiembrie 2015.

Astfel, în baza contractelor enunțate, la 28 mai 2015 au fost eliberate Polițele de asigurare subvenționată a recoltei culturilor agricole (ARCA) cu nr. 0011/15 AG2, nr. 0012/15 AG2, nr. 0013/15AG2, ARCA nr. 0002/15 AG2, ARCA nr. 0004/15 AG, ARCA nr. 0005/15 AG2, ARCA nr. 0006/15 AG2, ARCA nr. 0007/15 AG2, ARCA nr. 0008/15 AG2, ARCA nr. 0009/15 AG2, ARCA nr. 0010/15 AG2, ARCA nr. 0014/15 AG2, ARCA nr. 0015/15 AG2, ARCA nr. 0016/15 AG2, ARCA nr. 0017/15 AG2, ARCA nr. 0021/15 AG2 și ARCA nr. 0024/15 AG2, în suma stabilită în actele juridice semnate de părți (f.d. 123-139, vol.I)

Pct. 4 ale contractelor de asigurare menționate supra, reglementează că se consideră cazuri asigurate, evenimentele produse (faptul neobținerii sau pierii totale a recoltei survenite) în rezultatul influenței riscurilor asigurate conform contractelor de asigurare (din numărul riscurilor indicate în art. 6 al Legii nr. 243-XV din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură), în rezultatul producerii cărora apare obligația Asigurătorului de a plăti despăgubiri de asigurare.

Faptul producerii riscului asigurat se determină și se confirmă prin certificatele prezentate de către asigurat, obținute de la serviciile de stat: Secția raională a Departamentului Situații Excepționale, Serviciul Grindină – în caz de căderi de grindină și a precipitațiilor; a Serviciului de Stat „Hidrometeo” – în caz de influență negativă a temperaturilor și/sau a precipitațiilor asupra culturii asigurate, cu stabilirea exactă a faptului diminuării recoltei sau pierii totale a acesteia.

Cazul asigurat se consideră produs, dacă a avut loc pieirea totală sau parțială a culturii (recoltei), care duce la scăderea substanțială a recoltei, în rezultatul producerii doar a riscurilor asigurate conform prezentului contract, din numărul celor indicate în art. 6 al Legii nr.243-XV din 8 iulie 2004.

Conform prevederilor pct. 5 alin. (2) anterior recoltării, în mod obligatoriu se va efectua constatarea roadei biologice, ce se confirmă prin actul constatării roadei biologice. Rода biologică – reprezintă cantitatea de producție (roada) de pe unitatea de suprafață semănată pe teritoriul asigurat înainte de începutul roadei. Se determină (constată) conform metodologiei determinării roadei biologice (Anexa 7 la contracte) coordonată cu asiguratul și se menționează, înserează în actul constatării daunei cauzate culturii agricole. Determinarea roadei biologice se va face cu cel mult 7 zile înainte de data începerii recoltării culturii agricole asigurate conform prezentului contract.

În această ordine de idei, cu titlu de probe care ar demonstra survenirea riscului asigurat, și respectiv, prejudiciul adus culturilor de sfeclă de zahăr (recoltei) de către ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și intervenienți accesorii, au fost prezentate mai multe acte constatatoare, și anume:

- Actele din 08 iunie 2015 – 11 iunie 2015 de inspectare a culturilor semămate și asigurate, care au fost semnate de CA „Asterra Grup” (f.d. 157-182, vol.I), precum și actele întocmite în perioada 23 septembrie 2015 – 12 noiembrie 2015 cu privire la constatarea afectării sfeclei de zahăr de riscul asigurat „secetă excesivă” la contractele de asigurare din 28 mai 2015 (f.d.213-244, vol.I), care au fost contrasemnate de fiecare Asigurat, precum și de către Asigurator - CA „Asterra Grup”, fiind prezent și reprezentantul beneficiarului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, nefiind indicate anumite obiecții de CA „Asterra Grup” (f.d.203-244, vol.I);

- Notificările ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.” expediate pentru informare CA „Asterra Grup” SA că începând cu 5 august 2015 și până la 20 august 2015, referitor la temperaturile înalte și lipsa precipitațiilor atmosferice, din care au depistat o situație alarmantă în procesul de creștere și dezvoltare a sfeclei de zahăr, pe suprafețele cultivate, asigurate de societate, și au solicitat organizarea comisiei de experți, pentru a fixa informația de constatare la fața locului (f.d. 183-197, vol.I);

- Avizele ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.”, referitor la începerea recoltării sfecele de zahăr pe parcursul lunilor septembrie-octombrie 2015 expediate pentru informare CA „Asterra Grup” SA (f.d. 198-212, vol.I);

- Actele de determinare a roadei biologice datate începând cu 15 septembrie 2015 și până la 17 septembrie 2015, care au fost contrasemnate de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.” (f.d. 24-250, vol.I, f.d. 1-11, vo.II);

- Actele de inspectare a câmpurilor semnate de CA „Asterra Grup” SA și ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup” și SRL „Floreti-R.C.”, în baza căror a fost calculată roada biologică anterior strângerii recoltei de sfeclă de zahăr, după survenirea cazului asigurat „secetă excesivă” și din care rezultă cu certitudine că cultura de sfeclă de zahăr la momentul inspectării prezintă simptome subdezvoltare, cauzate de lipsa de apă în sol, stabilindu-se că rădăcinile la sfecla de zahăr sunt de dimensiuni mici și medii. Asiguratul și Asiguratorul au stabilit de comun acord o dimensiune de diminuare a valorii despăgubirilor, cauzată de nerespectarea integrală a tehnologiei de cultivare a sfecele de zahăr (grad mediu a câmpurilor îmburuienate) (f.d. 12-72, vo.II);

- Calculul mărimii daunelor și despăgubirilor spre plată pentru sfecla de zahăr efectuat CA „Asterra Grup” SA pentru fiecare Gospodărie Țărănească și societate în parte, inclusiv și pentru ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (f.d. 73-86, vol.II);

- scrisoarea nr. 08/863 din 14 septembrie 2015 a Serviciului Hidrometeorologic de Stat, prin care a fost comunicat că în perioada iunie-august 2015, conform datelor celui mai apropiat post agrometeorologic Sîngerei din satul Chișcăreni (raionul Sîngerei), indicele secetei (CHT – coeficientul hidrotermic, care caracterizează gardul de umiditate al teritoriului) au constituit 0,3 ce corespunde unei secete foarte puternice, iar prin răspunsul nr. 08/864 s-a indicat că datorită vremii secetoase, semnalată în o mare parte a lunii iunie, cu menținerea pe tot parcursul lunilor iulie și august, a avut o influență negativă pentru apariția germenilor și formarea recoltei sfecele de zahăr (f.d. 87-88, vol.II);

- răspunsul Serviciului Hidrometeorologic de Stat nr. 08/982 din 7 octombrie 2015 și nr. 08/1179 din 2 decembrie 2015 s-a indicat și prezentat tabelul cu cantitatea precipitațiilor în perioada aprilie – august 2015 (f.d. 89-91, vol.II).

Este cert și faptul că la 12 ianuarie 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL s-a adresat CA „Asterra Grup” SA cu cerere privind solicitarea informației referitor la dosarele de daună, menționând că actele solicitate conform contractelor de asigurare, au fost prezentate la 18 decembrie 2015 (f.d. 92, vol.II), însă prin răspunsul nr. 44/01 din 22 ianuarie 2016, a fost comunicat că dosarele de daune pe contractele de asigurare a sfecele de zahăr sunt în proces de examinare, deoarece lipsește o parte din informația necesară pentru finalizarea acestora (cultura

premergătoare și actele care ar confirma administrarea fertilizanților și substanțelor de uz fitosanitar) și, că o informație mai amplă va fi prezentată în cadrul ședinței din 01 februarie anul curent (f.d. 97, vol.II).

La 12 aprilie 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL s-a adresat CA „Asterra Grup” SA cu cerere prealabilă, solicitând recalcularea despăgubirilor de asigurare pentru daunele cauzate producătorilor, urmare a producerii în anul 2015 a riscului asigurat și achitarea despăgubirii de asigurare în mărime de 15 406 653,90 de lei, anexând contractele și calculul despăgubirilor de asigurare (f.d.98-105, vol.II).

Prin răspunsul nr. 76/04 din 29 aprilie 2016, CA „Asterra Grup” SA a examinat cererile de despăgubire depuse de asigurați și ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și a stabilit cuantumul despăgubirilor pentru fiecare, însă pentru SRL „Agro Chiol”, SRL „Agro Complex”, SRL „Tîrșiței” și SRL „Unichi Grup” solicitarea privind achitarea despăgubirii de asigurare din cauza nerespectării tehnice de cultivare și creștere a roadei agricole, precum și refuzul asiguraților de a recolta roada, a fost refuzată. Totodată, a propus ÎCS „Moldova Zahăr” SRL să se prezinte la sediul CA „Asterra Grup” pentru semnarea acordului de despăgubire în vederea achitării despăgubirii de asigurare în sumă de 6 861 091,70 de lei (f.d.107-110, vol.II).

S-a mai constatat că prin scrisoarea nr.183 din 24 mai 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a propus societății de asigurare examinarea în complex a situației create și a reexamina cuantumului despăgubirilor de asigurare calculate inițial, precum și a propus prezentarea propriului calcul al roadei biologice (f.d. 111, vol.II).

Ulterior, la 01 iunie 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, prin intermediul poștei electronice a comunicat CA „Asterra Grup” SA indicatorii roadei biologice calculate, iar prin scrisoarea nr.268 din 22 iunie 2016 și-a exprimat oficial poziția referitor la cuantumul despăgubirii de asigurare calculată de societatea pârâtă (f.d. 112-114, vol.II).

Prin scrisoarea nr.72/06 din 24 iunie 2016, CA „Asterra Grup” SA pentru a justifica tergiversarea finalizării dosarelor de daună și plata despăgubirilor de asigurare, a solicitat suplimentar, prezentarea unor formulare aprobate prin ordinul MAIA nr.303 din 08 decembrie 1993 și istoria câmpurilor asigurate pentru ultimii 4 ani (f.d. 115, vol.II).

Materialele cauzei conține și actul de primire-predare a actelor cu privire la constatarea afectării sfeclei de zahăr de riscul asigurat secetă excesivă, semnată de CA „Asterra Grup” SA și ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (f.d. 116, vol.II).

La 04 iulie 2016, au fost transmise CA „Asterra Grup” SA, actele de constatare semnate de către intervenienții accesorii cu obiecții și dezacord, iar prin scrisoarea nr.378 din 23 august 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a atenționat compania de asigurare asupra abuzurilor admise în raport cu intervenienții accesorii, deoarece în mod repetat solicită actele deja puse la dispoziția CA „Asterra Grup” SA (f.d. 117, vol.II).

Prin scrisoarea nr.38/09 din 12 septembrie 2016, CA „Asterra Grup” SA a solicitat repetat prezentarea formularelor aprobate prin ordinul MAIA nr.303 din 08 decembrie 1993, iar prin răspunsul nr.418 din 20 septembrie 2016, a fost informată compania de asigurare despre inexistența actului normativ invocat în scrisoarea pârâtei și despre faptul că ultima a depășit toate termenele legale de instrumentare și finalizarea dosarelor de daună și de plată a despăgubirilor de

asigurare, oferind CA „Asterra Grup” SA să achite despăgubirea de asigurare în termen până la 01 octombrie 2016 (f.d. 118-120, vol.II).

Având în vedere că prin scrisoarea nr.418 din 20 septembrie 2016, reclamanta a intervenit cu soluționarea litigiului pe cale amiabilă, iar pârâta nu a prezentat niciun răspuns și nu a efectuat plata despăgubirii de asigurare, la 27 octombrie 2016, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a depus prezenta cerere de chemare în judecată împotriva CA „Asterra Grup” SA, intervenienți accesorii GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Agro Ghiol”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior”, SRL „Unichi Grup”, SRL „Floreti-R.C.” și BAR „Coverins” SRL) cu privire la încasarea despăgubirii de asigurare, a penalităților legale, a dobânzilor de întârziere și compensarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze, prima instanță a concluzionat asupra netemeinicii acțiunii depuse de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL.

Judecând apelul declarat de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, Curtea de Apel Chișinău a ajuns la concluzia respingerii cererii de apel și menținerii hotărârii primei instanțe.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că instanța de fond a determinat corect raportul juridic dedus judecății, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate le-a fost dată o apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar hotărârea este întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces.

Colegiul civil a concluzionat că prima instanță corect a constatat că conținutul notificărilor nu corespund cerințelor indicate în pct.6.1 al contractelor de asigurare, cu excepția avizului din 28 octombrie 2015 prezentat de SRL „Unichi Grup”.

Curtea de Apel Chișinău a constatat că prima instanță just a stabilit că actele de determinare a roadei biologice, au fost întocmite cu încălcarea prevederilor contractuale.

Totodată, conform contractelor de asigurare, la pct.8.2. lit. b) este prevăzut că asiguratul și/sau beneficiarul se obligă să întreprindă toate măsurile posibile pentru a evita ori a diminua mărimea daunelor din cauza producerii riscurilor.

Curtea de Apel Chișinău a mai reținut că justificat a fost respinsă acțiunea, deoarece intervenienții accesorii precum și ÎCS „Moldova Zahăr” SRL nu au prezentat la cererea CA „Asterra Grup” SA, acte care confirmă efectuarea lucrărilor agrotehnice inclusiv cele indicate în Anexa nr.1 al contractelor de asigurare.

Din probele anexate la prezenta speță, s-a dedus că asigurații au admis un set de încălcări a contractelor de asigurare, care drept consecință oferă dreptul asiguratorului de a refuza achitarea despăgubirii de asigurare.

Instanța de apel a constatat că notificările care au fost îndeplinite incorect au fost depuse în luna august 2015, iar certificatele de la serviciul Hidrometeorologic de Stat au fost depuse în octombrie - decembrie 2015 după recoltarea sfeclei de zahăr de către asigurați în perioada lunii septembrie - octombrie 2015.

Distinct de cele constatate, a fost reținut și momentul încălcării de către asigurați a obligației de notificare în termen despre survenirea cazului asigurat și despre faptul că notificările nu au cuprins informația solicitată de contractele de

asigurare și nici nu au fost anexate înscrisurile necesare și obligatorii cerute de condițiile contractuale.

Drept efect, conform pct.8.2. lit. k) alin. (2) din contractele de asigurare neîndeplinirea de către asigurat a obligațiilor sale contractuale, poate servi drept temei pentru exonerarea asigurătorului de a plăti despăgubirile de asigurare sau de a o plăti parțial.

Curtea de Apel Chișinău a susținut că contrar prevederilor art.118 și 121 Cod de procedură civilă, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, nu a prezentat anumite probe în susținerea pretențiilor sale, și prin urmare, instanța de fond corect a aplicat normele legale relevante la circumstanțele speței, iar prin urmare a respins acțiunea.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, cercetând materialele din dosar în raport cu argumentele din recurs, consideră că instanțele ierarhic inferioare la adoptarea hotărârilor au interpretat și au aplicat eronat normele de drept material, precum și au dat apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, fapt ce a dus la soluționarea incorectă a cauzei.

Art. 1 alin. (1), (2), art. 2 alin. (1) ale Legii privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură nr. 243-XV din 08 iulie 2004, stabilesc scopul, obiectul și cadrul juridic al asigurării subvenționate a riscurilor de producție în agricultură.

În acord cu dispozițiile menționate, scopul prezentei legi este asigurarea unei producții stabile în sectorul agricol prin asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură.

Obiectul prezentei legi îl constituie relațiile dintre asigurători și persoanele fizice sau juridice – producători agricoli și piscicoli, care apar în procesul asigurării riscurilor de producție în agricultură și piscicultură, cu subvenționarea de către stat a primelor de asigurare.

Asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură se reglementează de Codul civil al Republicii Moldova, de Legea cu privire la asigurări, de prezenta lege și de alte acte legislative.

În condițiile art. 5 alin. (3), (4) ale Legii cu privire la asigurări nr. 407-XVI din 21 decembrie 2016, prevede că în asigurarea benevolă (facultativă), raporturile dintre asigurat și asigurător, drepturile și obligațiile fiecărei părți se stabilesc prin contract de asigurare. Condițiile asigurărilor benevole (facultative) sunt stabilite de asigurător, în conformitate cu legislația și cu actele normative ale autorității de supraveghere.

Avizarea și constatarea producerii riscurilor asigurate, evaluarea pagubelor, stabilirea și plata despăgubirilor și a îndemnizațiilor de asigurare se efectuează în condițiile legii, în cazul asigurărilor obligatorii, sau în baza condițiilor de asigurare și contractului de asigurare, în cazul asigurărilor benevole (facultative).

Complementar, art. 6 alin. (2) lit. a), 7, 8 și 11 alin. (4) și (6) ale Legii privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură nr. 243-XV din 08 iulie 2004, stipulează că prin riscuri de producție în agricultură se înțelege distrugerea sau scăderea recoltei culturilor agricole și a plantațiilor multianuale ca efect al secetei excesive, grindinei, furtunii, temperaturilor scăzute sub limita biologică de rezistență a plantelor, al inundației, al altor evenimente naturale neobișnuite pentru localitatea respectivă, precum și în urma bolilor sau a atacului dăunătorilor.

Se consideră producere a riscului asigurat (caz asigurat) evenimentul care conține următoarele elemente: a) existența obiectului asigurării; b) faptul producerii riscului contra căruia este asigurată producția agricolă; c) existența pierderilor producției agricole generate de producerea riscului asigurat.

Nu se consideră caz asigurat pierderile de producție agricolă generate de: a) evenimente neprevăzute în contractul de asigurare; b) acțiuni premeditate ale asiguratului; c) încălcări grave de către asigurat ale cerințelor agrotehnice, sanitare sau ale altor cerințe de desfășurare a lucrărilor agricole, stipulate în contractul de asigurare. În caz de nerecunoaștere a cazului asigurat, asigurătorul este obligat să argumenteze nerecunoașterea prin orice probe legale.

Suma asigurată la asigurarea recoltei culturilor agricole și a plantațiilor multianuale se stabilește în baza valorii recoltei prognozate și a nivelului acoperirii de asigurare. Valoarea recoltei prognozate se calculează în baza recoltei medii prognozate la hectar și a prețului de piață al producției, stipulate prin acordul comun al asiguratului și asigurătorului. Calculul sumei asigurate se prezintă într-o anexă la contractul de asigurare, în care se indică sursele de informații privitor la recolta medie la hectar și la prețurile de piață. Această anexă este parte integrantă a contractului de asigurare și se semnează de ambele părți.

Pentru culturile agricole afectate parțial se face o constatare preliminară a pagubelor la data producerii cazului asigurat. La sfârșitul ciclului de producție se face o constatare definitivă a pagubelor și se plătește despăgubirea de asigurare. Volumul recoltei pierdute se calculează prin diferența dintre recolta asigurată și recolta obținută pe sectorul afectat, cu excepția pierderilor provocate de riscurile neasigurate. Cuantumul pagubelor se calculează ca produsul dintre volumul recoltei pierdute și prețurile stabilite în contractul de asigurare, conform art.8. Volumul recoltei obținute se estimează conform actelor de depozitare sau de comercializare ale asiguratului. Volumul roadei obținute poate fi estimat de către asigurător și asigurat în câmp înainte de începerea recoltării. Estimarea se efectuează în mod obligatoriu, la cererea oricărei părți a contractului de asigurare. În caz de implicare la această estimare a unei terțe persoane, remunerarea acestora se efectuează de partea care a cerut estimarea.

Prin prisma normei sus citate, rezultă că volumul recoltei pierdute se calculează prin diferența dintre recolta asigurată și recolta obținută pe sectorul afectat, roada biologică fiind doar o estimare prealabilă care nu trebuie să afecteze calculul final al despăgubirii de asigurare.

Așadar, pct. 5.4 ale contractelor de asigurare, semnate de părți, reglementează că se consideră daună în urma pieirii totale sau parțiale a roadei culturilor agricole – valoarea pierderilor cantitative a roadei culturii agricole pe suprafața asigurată, calculată ca diferența dintre valoare roadei culturii agricole preluate la încheierea contractelor și valoarea roadei obținute de facto în anul 2015, de pe suprafața asigurată la prețul, luat în calcul la încheierea contractului, și înmulțit la suprafața semănată. Rода de facto (RF) la pieirea totală pe toate suprafețele asigurate se consideră egală cu zero. Sub pieire totală a roadei se înțelege – pieirea culturii agricole pe o suprafața de 90% și mai mult din suprafața totală semănată și asigurată.

Raportând la caz, normele de drept sus citate, coroborate cu prevederile contractelor de asigurare benevolă subvenționată a recoltei culturilor agricole menționate supra, încheiate la 28 mai 2015, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că

instanțele ierarhic inferioare neîntemeiat au constatat că roada biologică a fost determinată de asigurați și beneficiar, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL în lipsa asiguratorului CA „Asterra Grup” SA și fără acordul ultimei or, aceasta a fost condiționată de faptul că compania de asigurare a întocmit actele de constatare a afectării culturilor agricole asigurate începând cu 25 septembrie 2015 și terminând cu 14 noiembrie 2015, adică cu depășirea termenului de întocmire a acestora stabilit în contract și prin lege, fapt ce a condus beneficiarul primei de asigurare ÎCS „Moldova Zahăr” SRL să efectueze propriile calcule de evaluare a daunelor cauzate de riscul asigurat.

Mai mult, este evident că CA „Asterra Grup” SA nu și-a respectat obligațiile asumate prin contract, iar ÎCS „Moldova Zahăr” SRL împreună cu intervenienții accesorii, în baza clauzelor contractuale și în temeiul art. 11 alin. (4) și (5) al Legii nr. 243, a efectuat propriul calcul al despăgubirilor de asigurare, luând ca bază indicatorii roadei biologice calculată și constatată în comun cu intervenienții accesorii, precum și în baza recoltei efectiv înregistrată conform actelor de cântărire și facturilor fiscale emise (f.d. 14-37, 43-44, 93-250, vol.IV).

Or, conform pct. 8.4 lit. d) ale contractelor de asigurare menționate, asiguratorul este obligat, în cazul neperfectării în termenul stabilit a actului de constatare a pagubelor din vina sa, să plătească despăgubire de asigurare conform estimării efectuate de asigurat și prezentate în avizul despre survenirea evenimentului asigurat.

În același timp, instanța de recurs accentuează că una din condițiile contractului indicate la pct. 4.3.3 din contractele de asigurare, este înregistrarea cantităților reduse de precipitații pe întreaga perioadă de vegetație a plantelor până la recoltare or, constatarea dată, poate fi efectuată doar la expirarea perioadei de vegetație și de recoltare cu prezentarea informației globale pentru întreaga perioadă de derulare a contractului de asigurare.

În acest context, instanța de recurs notează că, într-adevăr, plantațiile asigurate au fost afectate de secetă excesivă, fapt confirmat prin actele de constatare a afectării culturii de sfeclă de zahăr la contractele de asigurare din 28 mai 2015, care au fost semnate de asigurator, asigurat și Direcția Raională Agricultură și Alimentație, beneficiar, iar asigurații au menționat că nu sunt de acord cu pct. 7.

Ca urmare, actele cu privire la constatarea afectării sfeclei de zahăr de riscul asigurat „secetă excesivă” la contractele de asigurare din 28 mai 2015 (f.d.213-244, vol.I), care au fost contrasemnate de fiecare asigurat, precum și de către asigurator – CA „Asterra Grup” SA, fiind prezent și reprezentantul beneficiarului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, nefiind indicate anumite obiecții (f.d.203-244, vol.I), conțin date referitor la starea culturii sfeclei de zahăr și stabilirea gradului de diminuare în procente or, în cazul asigurării subvenționate a riscurilor de producție în agricultură, riscul se consideră produs atunci când sunt întrunite condițiile specificate la art. 7 alin. (2) al Legii nr. 243, iar cea mai importantă condiție fiind existența pierderilor producției agricole generată de producerea riscului, care la caz au fost întrunite.

Totodată, actele constatatoare respective nu au fost contestate de către CA „Asterra Grup” SA și respectiv, urmează a fi calificate ca mijloace de probă admisibile și pertinente, în sensul art. 121 și 122 Cod de procedură civilă, deși intervenienții accesorii și beneficiarul au expus dezacordul referitor la pct. 7 din aceste acte.

Dat fiind că actele de constatare a afectării culturii de sfeclă de zahăr au fost întocmite de către asigurator, cu participarea asiguraților în perioada 23 septembrie – 12 noiembrie 2015, la pct. 8 s-a indicat că plantele de sfeclă de zahăr au fost afectate de lipsă acută de precipitații în perioada de vegetație, iar la pct. 9 se arată că se recunoaște cazul asigurat pe întreaga suprafață și se recomandă perfectarea actelor de despăgubiri și calculul despăgubirilor, conform contractului de asigurare și legislației în vigoare, însă CA „Asterra Grup” SA s-a eschivat nejustificat de la achitarea despăgubirii de asigurare.

În concluzie, se va reține că prin răspunsul nr.76/04 din 29 aprilie 2016 și prin conversațiile avute, prin intermediul poștei electronice între CA „Asterra Grup” SA și brokerul de asigurare BAR „Coverins” SRL, la rândul său care a contractat cu ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (în baza contractului nr. MZ/2015 de prestări servicii de brokeraj în asigurări din 10 ianuarie 2015, f.d. 217-220, vol.II), la care a fost anexat documentul denumit „Centralizatorul final”, care include calcule, roada biologică și roada de facto (f.d. 93-96, vol.II) se denotă că CA „Asterra Grup” SA recunoaște o parte din despăgubiri de asigurare care urmează a fi achitate în beneficiul ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, și anume, valoarea despăgubirilor pentru ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albvior” și SRL „Floreti-R.C.” în sumă totală de 6 585 000 de lei, care urma a fi achitată de aceasta în termen.

Iar, pentru SRL „Agro Ghiol” suma calculată de 144 359 de lei a fost refuzată în achitare, din cauza nerespectării tehnologiei, iar pentru SRL „Unichi Grup” nu s-a indicat suma, însă s-a menționat că nu a fost recoltată plantația de sfeclă de zahăr.

Or, totuși se demonstrează cu certitudine în baza facturii fiscale seria WB nr. 2591606 din 01 decembrie 2015, că SRL „Unichi Grup” a strâns și a furnizat beneficiarului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, sfeclă de zahăr în sumă totală de 38 821,52 de lei, iar conform Registrului de cântar în total s-a strâns 62,93 tone de sfeclă de zahăr, iar SRL „Agro Ghiol” conform facturii fiscale seria WD nr. 0204921 din 27 noiembrie 2015 a livrat beneficiarului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, sfeclă de zahăr în sumă totală de 26 812,67 de lei, iar conform Registrului de cântar în total s-a strâns 49,50 tone de sfeclă de zahăr (f.d. 124-125, vol.IV).

Totodată, din corespondența avută prin e-mail între agenții economici, părți a acestui litigiu, începând cu 18 mai 2016, între CA „Asterra Grup” SA și brokerul de asigurare BAR „Coverins” SRL, ulterior și cu ÎCS „Moldova Zahăr” SRL se deduce că roada biologică și calculul despăgubirii de asigurare au fost expediate tuturor pentru cunoștință, fapt ce duce la concluzia că CA „Asterra Grup” SA recunoaște necesitatea achitării despăgubirii de asigurare (f.d. 235-237, vol.II).

Aderent, actele cauzei conțin cu certitudine și calculele despăgubirilor de asigurare efectuate de CA „Asterra Grup” SA, expediate brokerului de asigurare BAR „Coverins” SRL, prin intermediul poștei electronice (denumirea documentului atașat - Centralizatorul final a despăgubirilor pe contractele cu ÎCS „Moldova Zahăr” SRL), în care s-au indicat cu precizie calcularea valorii despăgubirilor pentru 17 entități juridice și refuz în achitare SRL „Agro Ghiol” a sumei calculate de 144 359 de lei, precum și SRL „Agro Complex”, SRL „Tîrșiței Agro” și SRL „Unichi-Grup” sume ale despăgubirilor care nici nu au fost calculate (f.d.93-96, vol.II).

Or, conform art. 123 alin. (6) Cod de procedură civilă, faptele invocate de una din părți nu trebuie dovedite în măsura în care cealaltă parte nu le-a negat.

În condițiile date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție evidențiază că recepționând răspunsul CA „Asterra Grup” SA la cererea prealabilă și centralizatorul despăgubirii pe contractele cu ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, expediat prin e-mail, compania de asigurare este obligată să achite despăgubirile de asigurare recunoscute, inclusiv și cele refuzate în plată, dar la care se regăsesc probe în acest sens, deoarece asiguratorul a determinat cu certitudine cauzele și circumstanțele producerii evenimentului asigurat, a evaluat pagubele și a calculat despăgubirea de asigurare, pe durata regularizării daunei și până la emiterea răspunsului nr. 76/04 din 29 aprilie 2016, prin care a comunicat finalizarea procedurii de evaluare și cuantumului despăgubirii de asigurare calculat pentru intervenții accesorii, iar pentru cei refuzați nici nu a solicitat prezentarea actelor suplimentare.

Pct. 7.5 ale contractelor, nu pot fi imputate ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, aceasta deoarece doar după ce ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a intervenit cu dezacorduri în suma despăgubirii, CA „Asterra Grup” a intervenit cu cereri suplimentare de prezentare a unor acte și diverse solicitări nejustificate, care au dus la eschivarea de la plata despăgubirilor de asigurare, în termen, asta în circumstanțele în care asiguratorul CA „Asterra Grup” SA prin răspunsul nr.76/04 din 29 aprilie 2016 adresat ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și negocierile avute, prin intermediul poștei electronice între CA „Asterra Grup” SA și brokerul de asigurare BAR „Coverins” SRL, care a contractat cu ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (în baza contractului nr. MZ/2015 de prestări servicii de brokeraj în asigurări din 10 ianuarie 2015, f.d. 217-220, vol.II), a recunoscut producerea cazului asigurat și a propus semnarea acordului de despăgubire și achitarea despăgubirii de asigurare în beneficiul ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, a sumei totale de 6 861 091,70 de lei (f.d. 107-110, vol.II).

Așadar, alegațiile ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, invocate în cererea de chemare în judecată, referitoare la achitarea sumei de 6 861 091, 70 de lei cu titlu de despăgubire de asigurare, precum și a sumei de 144 359 de lei, care a fost refuzată în achitare, însă a fost calculată și recunoscută de CA „Asterra Grup” SA pentru SRL „Agro Ghiol” în baza centralizatorului despăgubirilor pe contractele ÎCS „Moldova Zahăr” menționat supra (f.d. 95-96, vol.II), precum și a sumei de 710 268 de lei pentru SRL „Unichi Grup”, refuzată și necalculată de compania de asigurare, însă calculată de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (f.d. 199-201, vol.II) sunt întemeiate, și respectiv, acțiunea în această parte urmează a fi admisă.

Mai mult, pe parcursul examinării cauzei, s-a constatat cu certitudine că s-a produs cazul asigurat, și acesta nu a survenit ca consecință a nerespectării de către beneficiarul despăgubirii de asigurare, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, precum și a intervențiilor accesorii, a procesului tehnologic de cultivare a sfeclii de zahăr, deoarece conform Actelor de examinare a câmpurilor din 8 iunie – 11 iunie 2015, întocmite de CA „Asterra Grup” SA, la acea perioadă, cultura de sfeclă de zahăr nu prezenta anumite afecțiuni legate de nerespectarea lucrărilor de prașă mecanică sau prașă oarbă (manuală), la data întocmirii actelor respective, cultura de sfeclă de zahăr se afla deja în perioada de vegetație și dezvoltare optimă, marea majoritate a lucrărilor agrotehnice indicate în Anexa nr. 1 la contractele de asigurare, fiind de toamnă și primăvară timpurie, care se fac până la vegetația culturii agricole.

Sub un alt aspect, nu poate fi reținută ca justificată, concluzia primei instanțe, menținută de instanța de apel, precum că ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, de rând cu intervenienții accesorii nu au respectat procedura de notificare a asiguratorului despre procedura riscului asigurat prevăzut la pct. 6.1 din contracte, or, materialele cauzei denotă contrariul, și anume, în avizele expediate de către asigurați în perioada 03 – 20 august 2015, nu puteau fi indicate pierderile înregistrate de asigurați la recolta sfecelei de zahăr – cultura anului 2015, mărimea suprafețelor afectate și mărimea aproximativă a daunelor, deoarece urmau a fi constatate de comun acord cu asiguratorul urmare a ieșirilor la fața locului, așa cum prevede pct. 6.2 – 6.4 din actele juridice încheiate, s-au în special pct.6.5 aplicabil cazului când au fost afectate parțial culturile agricole (recolta) și părțile contractante urmau să determine recolta biologică înainte de recoltare, care se va efectua cu 7 (șapte) zile înainte de începutul recoltării culturii asigurate, asiguratorul efectuând calculul cuantumului daunei (despăgubirilor) în baza actelor de constatare a daunelor produse recoltei culturilor agricole, a actului de calcul a recoltei după producerea evenimentului asigurat și în conformitate cu clauzele contractului, după finalizarea recoltei.

Relevant este că potrivit pct. 6.2 din contractele de asigurări, expres este indicat că după recepționarea avizului cu privire la producerea riscului asigurat, asiguratorul este obligat în termen de până la 10 zile lucrătoare, să efectueze examinarea suprafețelor afectate, pentru ce reprezentanții părților formează o comisie, cu participarea mai multor reprezentanți or, asiguratorul nu a dat curs notificărilor expediate și nu a efectuat examinarea preliminară a câmpurilor, fapt ce nu a fost negat de către CA „Asterra Grup” SA, iar prin prisma art. 123 alin. (6) Cod de procedură civilă, faptele invocate de una din părți nu trebuie dovedite în măsura în care cealaltă parte nu le-a negat.

Cât privește argumentele instanțelor ierarhic inferioare precum că CA „Asterra Grup” SA nu i-au fost prezentate certificate emise de Serviciul Hidrometeorologic de Stat cu referire la cantitatea de precipitații înregistrată în anul 2015, instanța de recurs le consideră neîntemeiate or, la materialele cauzei se regăsesc răspunsurile Serviciului Hidrometeorologic de Stat nr. 08/863, nr. 08/864 din 14 septembrie 2015, nr. 08/982 din 7 octombrie 2015 și nr. 08/1179 din 2 decembrie 2015, care conține și o Anexă referitor la cantitatea precipitațiilor, mm (f.d.87-914, vol.II).

Nu poate fi reținut și se respinge argumentul CA „Asterra Grup” SA precum că actele de constatare a roadei biologice perfectate în perioada 15-17 septembrie 2015 de către ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și intervenienții accesorii, au fost întocmite contrar prevederilor pct. 5.5. din contractele de asigurare și, anume că s-au perfectat în lipsa CA „Asterra Grup” SA or, conform pct. 5.4 din contractele de asigurare, dâșii nu au fost lipsiți de dreptul de a face propriile calcule a roadei biologice, fapt expres stabilit la pct. 8.4 lit. d) din contractele de asigurare.

La acest segment, instanța de recurs reține că în perioada 25 septembrie 2015 – 12 noiembrie 2015 au fost întocmite de asigurator acte de examinare a câmpurilor, în care se regăsesc și calculul roadei biologice efectuat de către asigurator și cu rezultatul căror nu sunt de acord asigurații.

Este inerent a specifica și faptul că concluzia instanței de apel, prin care a fost menținută hotărârea primei instanțe, cu referire la presupusa nerespectare de către asigurați a procesului tehnologic de cultivare a culturii de sfeclă de zahăr, preluată din Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 3/17 din 2 octombrie 2017, este

eronată, deoarece se contrazice prin actele de examinare a câmpurilor întocmite în perioada 23 septembrie – 12 noiembrie 2015 de însuși asigurator, care nu a stabilit că nu se respectă sau nu sunt îndeplinite anumite lucrări din procesul tehnologic indicat în Anexa nr. 1 la contractele de asigurare or, în actele de inspectare a câmpurilor s-a indicat gradele câmpurilor îmburuienate (în procentaj pentru fiecare asigurat) și de comun acord au diminuat valoarea despăgubirilor, cauzată de nerespectarea integrală a tehnologiei de cultivare a sfecele de zahăr.

În context, instanța de recurs remarcă că lucrările de pregătire a solului pentru semănat sau care se efectuează la necesitate, precum și cele care au fost efectuate la încheierea contractelor de asigurare, când cultura de sfeclă de zahăr era în proces de vegetație, lucrările de prașă mecanică și prașă manuală nu se mai efectua.

În această ordine de idei, din Raportul de expertiză extrajudiciară din 02 octombrie 2017, nu reiese gradul câmpurilor îmburuienate cu cele stabilite în actele de examinare a câmpurilor, în legătură cu nerespectarea lucrărilor de prașă manuală și prașă mecanică, deoarece în perioada 08 iunie – 11 iunie 2015, CA „Asterra Grup” SA în comun cu asigurații a inspectat câmpurile asigurate și nu a constatat anumite devieri de la procesul de dezvoltare a culturii de sfeclă de zahăr, fiind indicat expres că plantele au o dezvoltare normală pentru perioada și gradul de creștere respectiv.

Deși, instanțele ierarhic inferioare fac referire la Raportul de expertiză extrajudiciară din 02 octombrie 2017, nu au luat în considerare că expertul la obiectivul 3, face referire la quantumul despăgubirii de asigurare ce urmează a fi achitat de asigurator pentru fiecare asigurat, quantumul total al acestuia fiind în mărime de 4 614 935 de lei, reieșind din roada medie pentru 5 ani sau 5 589 530 de lei – reieșind din roada medie pentru 3 ani (f.d. 45-67, vol. IV).

Iar, în acest sens, la 04 decembrie 2017, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a formulat obiecții asupra raportului menționat (f.d. 78-88, vol. IV), însă instanța le-a catalogat ca fiind declarative, fără a ține cont că concluziile expuse în Raportul de expertiză extrajudiciară nu pot constitui mijloc de probă determinant.

Or, Raportul de expertiză extrajudiciară nu poate substitui un Raport de expertiză judiciară tehnologică în domeniul agriculturii dispus de instanța de judecată.

Suplimentar, la acest capitol, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanțele de judecată ierarhic inferioare bazându-se pe Raportul expertiză extrajudiciară nr. 3/17 din 02 octombrie 2017, nu au reținut că de fapt expertul în conținutul acestuia a indicat asupra faptului că a fost efectuată o expertiză contabilă-economică, dar nu o expertiză tehnologică în domeniul agriculturii relevantă cazului. Or, expertiza extrajudiciară conform art. 19 alin. (5) al Legii nr. 68 din 14 aprilie 2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, poate servi drept material auxiliar pentru o plângere, decizie, negociere, tranzacție de împăcare sau pentru un alt proces de natură extrajudiciară, însă nu poate avea un rol determinant în concurs cu cumulul de probe pe cazul concret.

În concluzie, Colegiul judiciar reține că reieșind din multitudinea de circumstanțe de fapt și de drept analizate anterior, este evidentă eschivarea cu rea-credință a asiguratului CA „Asterra Grup” SA la executarea obligațiilor contractuale asumate prin contractele de asigurare, fiind imputate cu rea-voință asiguratului un șir de abateri relevante, dar neînsemnate care nicidecum nu pot sta

la baza exonerării răspunderii contractuale și nemijlocit compensarea prejudiciului survenit.

În sprijinul poziției exprimate, instanța de recurs opinează că asiguratului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, alături de GȚ „Marciuc Valentina”, SRL „Jintarg”, GȚ „Vădeni Agro”, SRL „Remarcabila”, SRL „Reforma CM”, SRL „Agrozprim”, SRL „Doi Rățoi”, SRL „Purplant MDV”, SRL „Unifruct”, SRL „Rai-Agro-Prim”, SRL „Albviator”, SRL „Floreti-R.C.”, SRL „Agro Ghiol” și SRL „Unichi Grup”, nu i se poate imputa lipsă de diligență în acțiunile întreprinse anterior și ulterior survenirii riscului asigurat și în procesul de constatare a pagubei survenite în urma acestuia.

Cât privește argumentul instanțelor de judecată ierarhic inferioare precum că prin scrisoarea nr. 72/06 din 24 iunie 2016 și ulterior prin scrisoarea cu nr. 38/09 compania de asigurare a solicitat ÎCS „Moldova Zahăr” SRL prezentarea actelor suplimentare care justifică efectuarea lucrărilor tehnologice pe câmpurile cu sfecla de zahăr asigurată și a formularelor nr. 68 și 118 aprobate prin ordinul MAIA nr.303 din 08 decembrie 1993 și istoria câmpurilor asigurate pentru ultimii 4 ani (f.d. 115, 118 vol.II), însă ÎCS „Moldova Zahăr” SRL nu a prezentat, indicând prin răspunsurile din 23 august 2016 (f.d. 117, Vol.II) și respectiv, prin răspunsul nr. 418 din 20 septembrie 2016 (f.d. 119-120, vol.II) despre inexistența actului normativ vizat, oferindu-i în mod repetat CA „Asterra Grup” SA să achite despăgubirea de asigurare până la 01 octombrie 2016, instanța de recurs reține că prezentarea ordinului MAIA nr. 303 din 08 decembrie 1993, prin care ar fi fost aprobate formularele nr. 68 și nr.118, nici nu putea fi solicitat, situației date fiind relevant cu totul alt ordin cu alt număr, și anume ordinul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr. 308 din 08 decembrie 1993, prin care au fost aprobate formularele specializate ale documentației de evidență primară pentru întreprinderile agricole, și anume, nr. 68 Foaie de parcurs pentru tractoare și nr. 118 proces – verbal privind consumul de îngrășăminte minerale, organice și bacteriene, substanțe chimice, toxice și erbicide, care și se regăsesc la materialele cauzei (f.d. 177-181, vol.II), omisiune, ce nu poate fi imputată ÎCS „Moldova Zahăr” SRL și respectiv nu constituia temei de a refuza în plata despăgubirii de asigurare.

În circumstanțele descrise, instanța de recurs conchide că, cuantumul despăgubirii care urmează a fi achitat de către CA „Asterra Grup” în beneficiul ÎCS „Moldova Zahăr” SRL constituie 7 715 718,70 de lei, compusă din suma de 6 861 091,70 de lei, recunoscută de către CA „Asterra Grup” SA prin răspunsul nr. 76/04 din 29 aprilie 2016 adresat ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (f.d.107-110, vol.II), din suma de 144 359 de lei calculată pentru SRL „Agro Ghiol”, în baza centralizatorului despăgubirilor (f.d. 95-96, vol.II), însă care a fost refuzată în achitare, din cauza nerespectării tehnologiei și din suma de 710 268 de lei pentru SRL „Unichi Grup”, care a fost refuzată, nefiind calculată de CA „Asterra Grup” SA, deoarece s-a indicat că nu a fost recoltată plantația de sfeclă de zahăr, pe când a fost calculată de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (f.d. 199-201, vol.II).

Subsecvent, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează dispozițiile art.572 alin. (2) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), care prevede că obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Conform art. 602 alin. (1), (2) din Codul civil (în vigoare până la 1 martie 2019), în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească

pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Din conținutul pct.7.3 ale contractelor de asigurare benevolă subvenționată a recoltei culturilor agricole rezultă că în cazul reținerii plății despăgubirilor de asigurare, din motive neîntemeiate și neprevăzute în condițiile de asigurare, asiguratorul va achita asiguratului sau beneficiarului desemnat în contract, care la caz este ÎCS „Moldova Zahăr” SRL (pct. 7.8) penalități în mărime de 0,1% din suma prevăzută spre plată, pentru fiecare zi de întârziere, iar în conformitate cu prevederile art. 585 și 619 din Codul civil, dobânzi de întârziere.

Conform art. 585 din Codul civil (în vigoare până la 1 martie 2019), în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

Conform art. 619 alin. din (2) din Codul civil (în vigoare până la 1 martie 2019), în cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Conform art.624 alin.(1) din Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

La acest capitol, instanța de recurs reține că ÎCS „Moldova Zahăr” SRL prin cererea de recurs a solicitat casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii, prin care a încasa de la CA „Asterra Grup” SA a despăgubirii de asigurare în mărime de 13 122 717,11 de lei, a penalităților legale în mărime de 1 104 635,77 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată, compuse din taxa de stat în mărime de 112 500 de lei și a cheltuielilor pentru asistența juridică în mărime de 20 000 de lei, pe când în cererea de chemare în judecată și cererea de apel a solicitat și încasarea de la CA „Asterra Grup” SA a dobânzilor de întârziere în mărime de 604 152 de lei (f.d.76-77, vol. V).

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție remarcă că în instanța de recurs, recurenta nu poate să-și modifice temeiul sau obiectul acțiunii, astfel instanța de recurs se va expune doar asupra cerințelor de încasare a dobânzilor de întârziere solicitate prin cererea de chemare în judecată.

Conform calculului anexat la materialele dosarului ÎCS „Moldova Zahăr” SRL solicită încasarea de la CA „Asterra Grup” SA a dobânzilor de întârziere în mărime de 604 152 de lei și a penalității în mărime de 1 104 635,77 de lei pentru perioada de 17 mai 2016 - 25 octombrie 2016 (f.d.22-29, vol. I).

Instanța de recurs conchide asupra temeiniciei în parte a cerințelor de încasare a dobânzilor de întârziere în mărime de 601 614,35 de lei potrivit calculului efectuat și de respingere a diferenței de 2 537,65 de lei, precum și încasarea integrală a penalităților în mărimea solicitată de 1 104 635,76 de lei, sume solicitate expres de recurentă pe parcursul examinării cauzei, pentru o perioadă de 162 zile or, clauza penală a fost înserată expres în contract, și obiecții în acest sens, nu au parvenit, iar obligațiile de plată sunt purtătoare de dobânzi de întârziere, prevăzute de lege.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră neîntemeiată pretenția ÎCS „Moldova Zahăr” SRL în partea sumei de 5 406 998,41 de lei cu titlu de diferență calculată din suma totală solicitată spre plată în mărime de 13 122 717,11 de lei.

Or, suma de 5 406 998,41 de lei este compusă din suma despăgubirilor de asigurare pentru SRL „Tîrșiței Agro”, SRL „Strungărenii Agro”, SRL „Devotament” și SRL „Agro-Complex” care nu sunt parte a procesului respectiv, inclusiv și diferența de despăgubiri calculate unipersonal de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, fără a ține cont de calculul mărimii daunelor și despăgubirilor spre plată pentru sfecla de zahăr întocmit de CA „Asterra Grup” SA, care a rezultat din actele de inspectare a terenurilor cu participarea ambelor părți și determinarea roadei biologice (f.d.12-72, 73-86,105, vol.II).

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție evidențiază că ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, reprezentată de avocatul Angela Popil, în cererea de chemare în judecată inițială, cererea de concretizare a cerințelor, precum și în cererea de apel, face referire la SRL „Tîrșiței Agro”, SRL „Agro Complex” și solicită încasarea despăgubirii de asigurare inclusiv pentru ultimele.

Pe când, în procesul intentat la cererea ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, în calitate de intervenient accesoriu SRL „Tîrșiței Agro” și SRL „Agro Complex” nu au fost indicați și nici nu au fost atrași în proces în sensul art. 67 Cod de procedură civilă, fapt ce conduce la respingerea acțiunii în această parte.

Or, având în susținere art. 60 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească nu este în drept să modifice din oficiu temeiul sau obiectul acțiunii, ceea ce rezultă că instanța de judecată este obligată să se expună doar în limita pretențiilor înaintate de reclamantă.

Astfel, în conformitate cu art. 5 alin. (1) Cod de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Conform art. 8 și 9 Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sunt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile generale și de la sensul legislației civile. Persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

În conformitate cu art. 512 alin. (1) Cod civil (în vigoare până la 1 martie 2019), în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

La acest segment, instanța de recurs precizează că ÎCS „Moldova Zahăr” SRL este în drept de a cere de la CA „Asterra Grup” SA exercitarea obligațiilor, potrivit contractelor ARCA și Polițelor ARCA, ordinelor de plată și altor acte relevante la caz, în baza cărora a fost depusă cererea de chemare în judecată și anexele conținute la aceasta.

Cu referire la pretențiile ÎCS „Moldova Zahăr” SRL privind compensarea cheltuielilor de judecată, Colegiul judiciar reține următoarele aspecte.

Reieșind din prevederile art. 82 Cod de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului. (3) Prevederile alin.(1) și (2) se aplică și la repartizarea între părți a cheltuielilor de judecată în instanța de apel, în instanța de recurs și în cadrul revizuirii.

La caz, ÎCS „Moldova Zahăr” SRL la depunerea cererii de chemare în judecată a achitat taxa de stat în mărime de 50 000 de lei, fapt confirmat prin ordinul de plată nr. 1140 din 12 octombrie 2016 (f.d. 4, vol. I), la depunerea cererii de apel a achitat taxa de stat în mărime de 37 500 de lei, fapt confirmat prin ordinul de plată nr. 809 din 28 iunie 2018 (f.d. 210, vol. V), iar la depunerea cererii de recurs a achitat suma de 25 000 de lei, fapt confirmat prin ordinul de plată nr. 1991 din 01 martie 2019. (f.d. 90)

Astfel, din considerentele enunțate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cerința ÎCS „Moldova Zahăr” SRL cu privire la încasarea de la CA „Asterra Grup” SA în beneficiul ÎCS „Moldova Zahăr” SRL a sumei de 112 500 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată, sub forma taxei de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată în prima instanță, la depunerea cererii de apel și cererii de recurs.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) și (1¹) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsură în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin. (1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

La determinarea quantumului compensației acordate, instanța de judecată, pentru a face o apreciere corectă, va ține cont de: a) complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; aportul avocatului și soluționarea cauzei; c) timpul și munca depusă de către avocat; d) aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințele tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor procedee de comunicare cu clienți specifici etc.); e) faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra 3 în alte dosare; f) rezultatul obținut; g) restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; h) natura și durata relației dintre avocat și client; i) experiența, reputația și abilitatea avocatului; j) justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; k) suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză; l) alți factori, la discreția instanței.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri

stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și orarul timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Din materialele cauzei rezultă cu certitudine că ÎCS „Moldova Zahăr” SRL pe parcursul procesului a fost reprezentată de avocatul Angela Popil, în baza mandatului avocațial seria MA nr. 1040817 din 11 octombrie 2016 (f.d. 3, vol.I), anexând la materialele cauzei Raportul privind activitatea avocatului în respectiva cauză, care a prestat servicii de asistență juridică în baza contractului de consultanță nr. 125 din 08 decembrie 2015 (f.d. 39-40, vol.V), ordinul de plată nr. 1379 din 29 noiembrie 2016 privind achitarea sumei de 20 000 de lei (f.d. 41, vol.V).

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, pornind de la practica Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, conchide că suma de 20 000 de lei este una echitabilă și rezonabilă ca mărime pentru reprezentarea ÎCS „Moldova Zahăr” SRL în prima instanță, instanța de apel și instanța de recurs, care și urmează a fi încasată de la CA „Asterra Grup” SA în beneficiul ÎCS „Moldova Zahăr” SRL cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate.

Raportând prevederile normelor legale sus-citate la circumstanțele constatate, instanța de recurs apreciază drept întemeiate cerințele ÎCS „Moldova Zahăr” SRL cu privire la compensarea cheltuielilor suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze.

Fața de cele ce preced și având în vedere faptul că, circumstanțele cauzei au fost constatate de către instanțele de judecată ierarhic inferioare, nefiind necesară verificarea suplimentară de dovezi, însă normele de drept material și procedural au fost aplicate eronat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de ÎCS „Moldova Zahăr” SRL, de a casa integral decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea 15 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și de a emite o hotărâre nouă, de admitere în parte a acțiunii, în rest cu respingerea pretențiilor.

În conformitate cu art. 442, 444, 445 alin. (1) lit. b) și (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată, reprezentată de avocatul Angela Popil.

Se casează integral decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 15 mai 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Companiei de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni, intervenienți accesorii Gospodăria Țărănească „Marciuc Valentina”, Societatea cu Răspundere Limitată „Jintarg”, Gospodăria Țărănească „Vădeni Agro”, Societatea cu Răspundere Limitată „Remarcabila”, Societatea cu Răspundere Limitată „Reforma CM”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agrozprim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Doi Rățoi”, Societatea cu Răspundere Limitată „Purplant MDV”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unifruct”, Societatea cu Răspundere Limitată „Agro

Ghiol”, Societatea cu Răspundere Limitată „Rai-Agro-Prim”, Societatea cu Răspundere Limitată „Albvior”, Societatea cu Răspundere Limitată „Unichi Grup”, Societatea cu Răspundere Limitată „Floreti-R.C.” și Brokerul de Asigurări și Reasigurări „Coverins” Societatea cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea despăgubirii de asigurare, a penalităților legale și a dobânzilor de întârziere, și se emite o hotărâre nouă, prin care se admite parțial acțiunea Întreprinderii cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată.

Se încasează de la Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni în beneficiul Întreprinderii cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată suma de 7 715 718,70 de lei cu titlu de despăgubire de asigurare.

Se încasează de la Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni în beneficiul Întreprinderii cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată suma de 601 614,35 de lei cu titlu de dobânzi de întârziere și suma de 1 104 635,77 de lei cu titlu de penalități.

Se încasează de la Compania de Asigurări „Asterra Grup” Societate pe Acțiuni în beneficiul Întreprinderii cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată suma de 112 500 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată, sub forma taxei de stat achitată la depunerea cererii de chemare în judecată în prima instanță, la depunerea cererii de apel și cererii de recurs, precum și suma de 20 000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate pe parcursul examinării cauzei, iar în total suma de 132 500 de lei.

În rest, pretențiile Întreprinderii cu Capital Străin „Moldova Zahăr” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la încasarea sumei de 5 406 998, 41 de lei, cu titlu de despăgubire de asigurare și suma de 2 537, 65 de lei cu titlu de dobânzi de întârziere, se resping.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Svetlana Filincova

Sveatoslav Moldovan

Iurie Bejenaru

Victor Burduh